MAATALOUS

Sikatiloista hyvin pieni osa on syyllisiä siihen negatiiviseen julkisuuteen, jota ala on saanut. **EMERITUSPROFESSORI HANNU SALONIEMI, HELSINGIN YLIOPISTO**

Teurastamojen hidastelu hankaloittaa lammastilojen uuden tuen maksatusta

Lammastiloille tänä vuonna ensi kertaa maksettavan teuraskaritsojen laatupalkkion maksatus oli vielä muutama viikko sitten osalla tiloista uhattuna. Syy oli teurastamojen, jotka eivät noudata niille asetettua aikaa tehdä teurasilmoitusta.

Marraskuussa teurastamojen ilmoituksia oli tullut vain murto-osa lampureiden poistoilmoituksiin nähden.

Tiloille asia on vakava, sillä laatupalkkio jää saamatta, jos teurastamo ei tee ilmoitusta ajoissa.

Teurasilmoituksia toimitetaan Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) ylläpitämään lammas- ja vuohirekisteriin jopa vain kerran vuodessa, vaikka ne tulisi tehdä seitsemän vuorokauden sisällä tapahtumasta, suunnittelija **Pia Vilen** Evirasta kertoo.

Se, että teurastamot toimittavat paperilomakkeita lammas- ja vuohirekisterin asiakaspalveluun kerralla jopa vuoden ajalta, aiheuttaa valtavan ruuhkan, joka pitäisi saada käsiteltyä ennen laatupalkkion maksatusajoa.

Joulukuussa teurastamoja muistutettiin, ja nyt tilanne näyttää paremmalta.

Valmiina on runsaat 36 600 ilmoitusta ja jonossa on noin 8 000. Tuottajat ovat ilmoittaneet teuraaksi poistettuja eläimiä 44 000.

Vilen arvioi, että jonon käsittely kestää noin kuukauden.

Maksatukseen on vielä aikaa

”Seuraamme tilannetta, maksatusrajojen puitteissa ei vielä ole varsinaista hätää”, ylitarkastaja **Marika Lehtinen** Maaseutuvirastosta (Mavi) lupaa.

Maksatus on tehtävä EU-lainsäädännön mukaisesti viimeistään kesäkuun loppuun mennessä.

Lehtinen sanoo, että aikaa varataan, koska kyseessä on ensimmäinen kerta, kun laatupalkkiota maksetaan. Seuraavan kerran Mavissa tarkastellaan teurasilmoitusten tilannetta helmikuun alussa.

Teurastamojen toimintaa Lehtinen kummastelee.

”Emme osanneet odottaa tällaista, koska uudesta tuesta on tiedotettu jo vuosi sitten. Olisimme toivoneet vähän nopeampaa tietojen ilmoittamista.”

Lehtisen mukaan sitä, kuinka moni karitsa täyttää laatupalkkion vaatimukset, ei vielä tiedetä. ”Toivottavasti ennakkoarvio, 39 000 karitsaa, täyttyisi.”

Tilanne nähtävillä rekisterissä huomenna

Torstaista lähtien tilat voivat tarkastella omien teurasilmoitustensa tilannetta lammas- ja vuohirekisterin verkkosivuilla. Tapahtumien selailun yhteyteen tulee uusi teurastusilmoitukset -välilehti, josta tuottaja voi katsoa listan viime vuonna teurastetuista eläimistä.

Vertaamalla tätä listaan omista poistetuista tuottaja näkee, ovatko teurasilmoitusten tallennukset ajan tasalla.

Ne, jotka eivät käytä verkkosovellusta, voivat tilata listan asiakaspalvelusta.

Mikäli listat eivät täsmää tai löytyy virheitä, tulee ottaa yhteyttä asiakaspalveluun.

Tukea ei makseta väärällä poistotavalla

Vilenin mukaan jotkut tiloista ovat merkinneet rekisteriin poistotavaksi ”teurastettu omaan käyttöön”, vaikka kyse on rahtiteurastuksesta. Oikea valinta on ”poistettu teuraaksi”.

Väärä poistotapa aiheuttaa sen, että tila ei saa kyseisistä eläimistä laatupalkkiota.

Tämä virhe saattaa selittää myös sen, että ilmoituksia on jonossa enemmän kuin puuttuvat 7 000.

Lisäksi on mahdollista, että teurastamojen ilmoituksissa on virheitä tai jossain kohdin ketjua on sattunut näppäilyvirhe, jonka vuoksi eläin voi jäädä ilman tukea.

TERHI TORIKKA

PASI LEINO

Teuraskaritsojen laatupalkkion maksatus riippuu teurastamojen aktiivisuudesta. Lampurit pitävät uutta tukimuotoa hyvänä kannustimena tuotannon lisäämiseen.

Teurastamoista pääosa viivyttelee

Nykyinen velvollisuus tehdä teurastusilmoitukset lammas- ja vuohirekisteriin seitsemän päivän kuluessa teurastuksesta on ollut myös lammasteurastamoilla voimassa vuodesta 2008, mutta siitä lipsutaan yhä.

”Pääosa tekee ilmoitukset myöhässä”, suunnittelija **Pia Vilen** Evirasta sanoo.

Hänen mukaansa parhaiten ilmoitusaikaa noudattavat pienet teurastamot, jotka käyttävät ilmoittamiseen lammas- ja vuohirekisterin sovellusta. Myös tuottajat hoitavat ilmoituksensa asiallisesti.

Tuottajia uhkaavat laiminlyöntitapauksissa sanktiot. Miten on mahdollista, että teurastamojen ilmoitukset viivästyvät jopa vuodella?

”Hyvä kysymys”, toteaa Eviran valvontaosaston ylitarkastaja **Matleena Haapa**.

”On mahdollista, että säännönmukaisen valvonnan puuttuminen näkyy tässä.”

Haapa sanoo, että teurastamojen viivyttely nousi esiin vasta teuraskaritsojen laatupalkkion myötä.

Palkkion maksu edellyttää, että eläimestä on tehty teurasilmoitus rekisteriin.

Maksun osalta teurastamojen ilmoitusvelvollisuus on Maaseutuviraston aluetta, mutta Eviran rekisteriin on lain ja asetuksen mukaan tultava tieto siitä, että eläin on teurastettu.

”Tuottajan tekemä poistoilmoitus ei kerro, kuoliko eläin”, Haapa sanoo.

Oikein toimivat teurastamot listalle

Tilannetta ryhdytään nyt seuraamaan tarkemmin. ”Tämä on otettava vakavasti. Kaikkialla maassa asiakkailla ei ole mahdollisuutta äänestää jaloillaan, jos teurastamo ei toimi oikein.”

Haavan mukaan on kuitenkin ilahduttavaa, että suurin osa puuttuvista ilmoituksista tehtiin joulukuussa teurastamoille lähetetyn muistutuksen jälkeen. ”Uskon, että asia saadaan pyörimään.”

Hän pitää harkinnan arvoisena, että oikein toimivista teurastamoista alettaisiin pitää yllä positiivilistaa. Siitä tuottajat voisivat tarkistaa, miten oma yhteistyökumppani toimii.

TERHI TORIKKA

Lampuri toivoo teurastamojen käsittävän laatupalkkion tärkeyden

Suomen lammasyhdistyksen puheenjohtaja **Tapio Rintala** pitää ongelmallisena tilannetta, jossa tuottajien tulo on kiinni ketjun toisen osapuolen aktiivisuudesta.

”Meitä tuottajia valvotaan tarkasti. Jo parin päivän myöhästymiset aiheuttavat sanktioita, meiltä ei vuoden myöhästymisiä suvaita. Lisäksi on pelättävä, että joudumme kärsimään muiden leväperäisestä toiminnasta.”

Hän kuitenkin ymmärtää, että uuden järjestelmän alkuun voi liittyä hankaluuksia.

”Toivon teurastamoilta kiireen keskellä sitkeyttä hoitaa Eviran heille sälyttämät tehtävät. Teuraspalkkion merkitys alalle on iso ja on teurastamojenkin etu, että lammastalous Suomessa voi hyvin ja tuotanto kasvaa.”

Rintalan mielestä on hyvä, että oman tilan tilanteen voi jatkossa tarkistaa.

”Toivon lampureilta pitkämielisyyttä, ja että tilat hoitavat osaltaan asiat kuntoon.”

Valvovilta viranomaisilta Rintala vaatii, että asiat teurastamojen kanssa hoidetaan niin, ettei tukimenetyksiä tule, eikä maksatus myöhästy.

”Laatupalkkio on hyvä kannustin lisäämään tuotantoa ja näyttöä sen toimivuudesta on jo. Tilojen ja teurastamojen tekemät virheet tulee voida korjata ennen tukien lopullista laskentaa.”

Teurastamolla ongelmia tietojärjestelmän kanssa

Noin 10 000 lammasta vuodessa teurastavan Vainion teurastamon toimitusjohtaja **Miikka Depner** tietää, että laatupalkkio on lampureille iso raha.

Siksi teurastamolla tahtoi nousta kylmä hiki pintaan, kun todettiin, ettei oma sähköinen järjestelmä keskustele Eviran lammas- ja vuohirekisterin kanssa.

”Tajuttiin, että se on meidän lorun loppu, jos ei tehdä ilmoituksia ajoissa ja palkkiot jäävät saamatta.”

Depner myöntää, että tiedot toimitettiin koko teurastamon ensimmäisen toimintavuoden ajalta vasta viime joulukuussa, kun sopiva sähköinen tiedosto saatiin ulos. Silti lammas- ja vuohirekisterin asiakaspalvelu joutui kirjaamaan tiedot käsin.

”Nyt asian pitäisi meidän osaltamme olla kunnossa”, Depner toteaa huojentuneena.

Jatkossa tiedot on tarkoitus lähettää vähintään kuukausittain. ”Seitsemän vuorokautta tekee tiukkaa.”

Depner kertoo, että sähköistä järjestelmää pyritään kehittämään ja toivoo samaa myös Eviralta.

TERHI TORIKKA

Asiantuntijat tyytyväisiä sikojen hyvinvointiasetuksen uudistukseen

Tuottaja pelkää kustannusten karkaavan kestämättömiksi

Eläinten hyvinvoinnin asiantuntijat ovat pääosin tyytyväisiä sikojen hyvinvointia koskevan asetuksen luonnokseen. Asetus sisältää useita tiukennuksia muun muassa sikojen tilavaatimuksiin ja lattiarakenteisiin sekä määrää vähimmäispinta-alan sairaskarsinalle.

”Luonnos sisältää sian terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta hyvin paljon tärkeitä muutoksia”, toteaa eläinten hyvinvoinnin professori **Anna Valros** Helsingin yliopistosta.

Sen sijaan tuottajien edustajat pelkäävät tiukennusten vaikeuttavan alan kustannuskriisiä entisestään.

Maa- ja metsätalousministeriö järjesti eilen tiistaina Helsingissä seminaarin, jossa niin tuotantoketjun jäsenet, tutkijat kuin kuluttajatkin pääsivät keskustelemaan asetuksesta.

Asetusluonnos on paraikaa lausuntokierroksella, joka päättyy 3. helmikuuta.

Siirtymäajat pitkiä

Valrosin mukaan useat asetukseen ehdotetut muutokset vähentäisivät sikojen tuntemaa stressiä ja samalla siitä kertovaa hännänpurentaa.

Sen sijaan ongelmallisena hän pitää varsinkin lattiarakenteiden muuttamiseen annetun siirtymäajan pituutta, 15:tä vuotta.

”Kiinteä lattia on hyväksi jalkojen terveydelle. Lisäksi kiinteälattiaisessa karsinassa sioille voidaan antaa tonkimismateriaalia, joka vähentää hännänpurentaa ja parantaa syöntiä ja kasvua. Muutos on niin tärkeä, että siihen annettava 15 vuoden siirtymäaika on todella pitkä.”

Asetuksen pitkiä siirtymäaikoja kritisoivat myös eläinsuojelujärjestö Animalian toiminnanjohtaja **Kati Pulli** ja eläinlääketieteen emeritusprofessori **Hannu Saloniemi**.

”Sikatiloista hyvin pieni osa on syyllisiä siihen negatiiviseen julkisuuteen, jota ala on saanut. Pitkillä siirtymäajoilla pidetään huoli siitä, että nämä ’roskatilat’ saavat jatkaa tuotannossa vielä pitkään”, Saloniemi harmittelee.

Parantaisi tuottavuutta

Tuottajat eivät sulata sen enempää Valrosin kuin Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen MTT:n tutkijan **Timo Karhulan** näkemystä siitä, että asetuksen toimenpiteet osaltaan myös lisäävät tuottavuutta.

Karhulan mukaan esimerkiksi tilavaatimukset tai kiinteän lattian vaatimukset täyttyvät vain puolella sikatiloista, joten valtaosalla tiloista olisi edessään mittavat investoinnit.

MTT:n laskelman perusteella asetuksesta aiheutuu sikatiloille vuodessa yhteensä kahdeksan miljoonan euron kustannukset ja puolentoista miljoonan euron hyödyt. Nettokustannus olisi siis 6,5 miljoonaa euroa vuodessa.

”Tilatasolla se olisi keskimäärin 3 300 euroa vuodessa. Lihakilolta täytyisi saada lisähintaa 1–4 senttiä.”

Suomen sikayrittäjien puheenjohtaja **Martin Ylikännö** Huittisista pelkää asetuksen heikentävän suomalaisen sianlihantuotannon tilaa entisestään.

”Jo nyt suomalainen sikatila tuottaa premium-laatua bulkin hinnalla.”

JUHANI REKU

Asetus lupaa sialle lisää tilaa.

FAKTAT

Lisää tilaa ja vähemmän ritilää

Luonnos sikojen hyvinvointia sääntelevän asetuksen muutoksesta on paraikaa lausuntokierroksella, joka päättyy 3.2.

Uusi asetus ei sallisi enää poikkeuksia pesäntekomateriaalien antamiseen. Nykyisin pesäntekomateriaaleja ei tarvitse antaa, jos käytössä oleva lannanpoistojärjestelmä ei sitä mahdollista.

Luonnonvaloa on asetuksen mukaan oltava kaikissa sikalan osastoissa.

Sairaskarsinatiloille säädettäisiin vähimmäisala, 5 prosenttia sikalan koko eläinmäärän tilantarpeesta.

Sioille on näiden painon perusteella annettava nykyistä enemmän tilaa.

Tilavaatimusta, pesäntekomateriaalia, luonnonvaloa ja sairaskarsinoita koskeviin muutoksiin on hahmoteltu kolmen vuoden siirtymäaikaa käytössä oleviin sikaloihin.

Karsinoiden kiinteäpohjaiselle tai viemäröidylle lattialle säädettäisiin vähimmäisala. Se olisi vieroitetuilla porsailla sekä kasvatus- ja lihasioilla kaksi kolmannesta karsinapinta-alasta, emakoiden ja ensikoiden yksittäishäkeissä sekä porsituskarsinoissa puolet, emakoiden ja ensikoiden ryhmäkarsinassa vähintään 1,3 neliömetriä emakkoa ja 0,95 neliömetriä ensikkoa kohti, karjuilla 4 neliömetriä.

Lattiarakenteiden muutoksille olisi 15 vuoden siirtymäaika nykyisissä sikaloissa.

Basf lopettaa gm-perunan kehittämisen

Basf lopettaa kaikkien vain Euroopan markkinoille suunnattujen muuntogeenisten lajikkeiden kehittämisen. Yhtiön tiedotteen mukaan gm-lajikkeiden kehittäminen Eurooppaan ei kannata.

Kyseisiin lajikkeisiin kuuluvat Amflora-, Amadea- ja Modenatärkkelysperunat, kaksi rutonkestävää perunaa sekä taudinkestävä vehnä. Vaikka lajikkeita ei enää pyritä kaupallistamaan, jo meneillään olevia hyväksymisprosesseja jatketaan.

Jatkossa Basf keskittyy tuottamaan gm-lajikkeita Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

MT